

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
W KIELCACH**

p. M. Justyniakowski 04/12/2025
D.W. J. Luszczek - Astrauke
Lewy

Muzeum Wsi Kieleckiej
wpłynęło dnia 03 GRU 2025
nr pisma MWK/3549/2025
podpis Witek

Kielce, dnia 25.11.2025 r.

Znak: ZN.AiB.5142.332.2025

DECYZJA NR 686A/2025

Na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (j. t. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), art. 104 Kodeksu postępowania administracyjnego (j.t. Dz. U. z 2024 r. poz. 572), § 13 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (j.t. Dz. U. z 2021 r. poz. 81),

- po rozpatrzeniu wniosku Muzeum Wsi Kieleckiej, adres: ul. Jana Pawła II 6, 25-025 Kielce, z dnia 29.10.2025 r. (data wpływu: 29.10.2025 r.), o wydanie pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku - Park Etnograficzny w Tokarni, gm. Chęciny, działka nr ewid. 1682/2 obręb 0016, zgodnie z załączoną dokumentacją:

- Program prac konserwatorskich, *Chałupa z Umra* – wymiana pokrycia dachowego ze strzechy w Parku Etnograficznym w Tokarni, autorstwa dr Wioletty Brzezińskiej - Marjanowskiej, z października 2025 r. (załącznik nr 1),
- Program prac konserwatorskich, *Chałupa z Bronkowic* – wymiana pokrycia dachowego ze strzechy w Parku Etnograficznym w Tokarni, autorstwa dr Wioletty Brzezińskiej - Marjanowskiej, z października 2025 r. (załącznik nr 2),

**Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach
orzeka o pozwoleniu dla
Muzeum Wsi Kieleckiej, ul. Jana Pawła II 6, 25-025 Kielce**

na wykonanie prac na działce nr ewid. 1682/2, obręb 0016, na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni, gm. Chęciny (wpisanego do rejestru zabytków woj. świętokrzyskiego pod nr A.269), w zakresie jak poniżej:

Realizacja prac zgodnie z przedłożonymi Programami prac konserwatorskich tj. wymiana pokryć dachowych ze słomy na dwóch budynkach: Chałupa z Umra i Chałupa z Bronkowic.

Ww. opieczetowane Programy prac konserwatorskich stanowią załącznik do niniejszej decyzji.

Uwaga!

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – jeżeli w trakcie wykonywania prac, robót lub innych działań określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić

do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku. Zastrzega się konieczność niezwłocznego zawiadomienia wcz o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzonych prac;

Termin ważności decyzji – do dnia 31.12.2028 r.

Niniejsza decyzja nie zwalnia od obowiązku uzyskania uzgodnień lub pozwoleń wymaganych przez przepisy Prawa Budowlanego oraz inne przepisy szczególne.

Pouczenie:

Zgodnie z art. 107 § 4 cyt. Kpa – ze względu na fakt, iż niniejsze pozwolenia uwzględnia w całości wnioski strony, odstępuje się od jego uzasadnienia.

Decyzja wydana w pierwszej instancji, zgodnie z art. 127 § 1a cyt. Kodeksu postępowania administracyjnego, od której uzasadnienia organ odstąpił z powodu uwzględnienia w całości żądania strony, **jest ostateczna i podlega wykonaniu.**

Stronie przysługuje prawo do wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach w terminie 30 dni od otrzymania niniejszej decyzji, za pośrednictwem Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach.

Wnioskodawca przedstawił dowód wniesienia opłaty skarbowej za wydanie decyzji administracyjnej.

Świętokrzyski Wojewódzki
Konserwator Zabytków w Kielcach
Krzysztof Mysłowski

Otrzymują (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru):

1. Muzeum Wsi Kieleckiej + załączniki nr 1 i 2
2. A/a. + załączniki nr 1 i 2

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
Pokrycie dachowe: Chałupa z Umra
Sektor Świętokrzyski, Park Etnograficzny w Tokarni
Muzeum Wsi Kieleckiej

Świętokrzyski Wojewódzki
Konservator Zabytków w Kielcach

Krzysztof Myśliński
Krzysztof Myśliński

**WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
W KIELCACH**

ul. Ignacego Papereńskiego 34 A
25-502 Kielce, tel. 41 330 18 00

Załącznik nr1..... do ^{DEC 4271 NL} 686A/2025
Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach
dnia 25.11.2025 r.
Znak 2N.A i B.5142.332.2025

AUTOR OPRACOWANIA:
dr Wioletta Brzezińska-Marjanowska
konservator-zabytkoznawca
nr dyplomu UMK 2631

październik, 2025

Wioletta Brzezińska-Marjanowska
Kierownik
Działu Konserwacji Zbiorów
dr Wioletta Brzezińska-Marjanowska

1. Określenie zabytku

Chałupa z Umra, sektor świętokrzyski

2. Określenie miejsca położenia

Chałupa usytuowana jest w Parku Etnograficznym w Tokarni w Sektorze Świętokrzyskim

3. Czas powstania i styl zabytku

ok. 1845 r.

4. Określenie wymiarów zabytku

Powierzchnia dachu: 96 m²

5. Fotografie zabytku

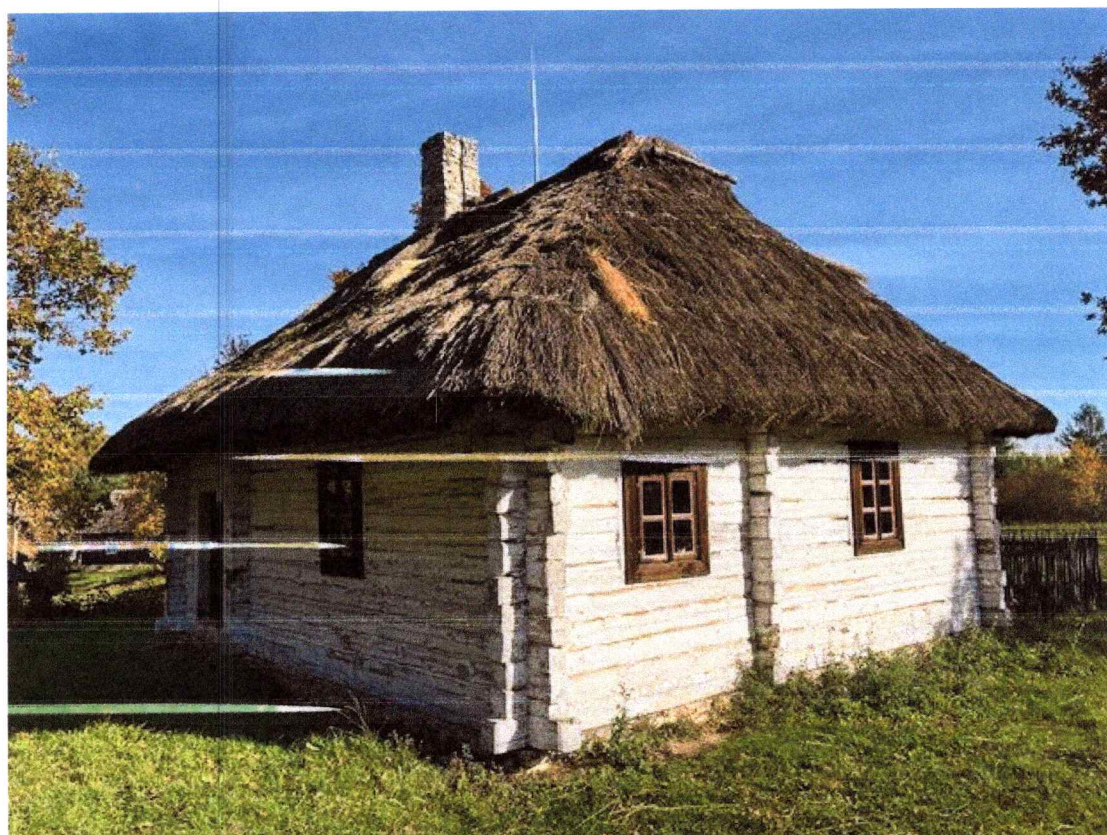
Fot.1 Chałupa z Umra, widok strzechy, fot. 2025 r.

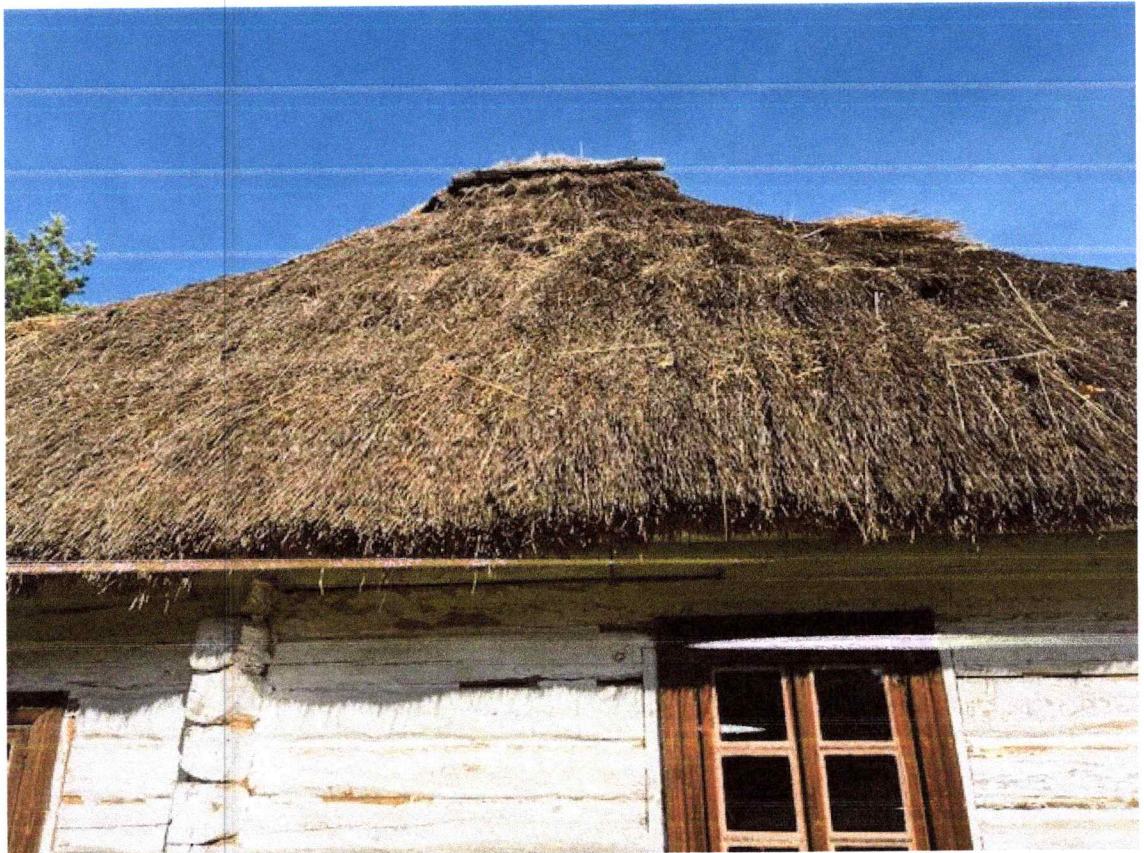
Fot.2 Chałupa z Umra, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.3 Chałupa z Umra, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.4 Chałupa z Umra, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.5 Chałupa z Umra, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.6 Chałupa z Umra, widok strzechy, fot. 2025 r.

6. Opis inwentaryzacyjny

Obiekt wzniesiony na planie czworoboku kryty czterospadowym dachem o konstrukcji krokwiowo-płatwiowej. Dach posyty słomą na gładko.

7. Opracowanie historyczne

Chałupa z Umra wzniesiona została w 1845 r. W 1976 r. chałupa została wykupiona przez Wojewódzki Urząd Konserwatora Zabytków w Kielcach z myślą o przeniesieniu do Muzeum Wsi Kieleckiej.

8. Analiza technik i wykonania zabytku

Budynek na podmurówce kamiennej z kamieni łączonych zaprawą wapienną. Ściany wzniesione z belek węglowanych na nakładkę dwustronną prostą z osłatkami. Belki ścian działowych krzyżują się z obwodowymi. Elewacja frontowa – bielona.

Otwory okienne osadzone w węgarach. Okna dwudzielne, sześciopodziałowe. Otwory drzwiowe osadzone w węgarach. Drzwi szpungowe, zawieszone na zawiasach kowalskich. Powąły – belkowe nagie, przez izbę i alkierz biegnie jeden wspólny tragarz. Dach czterospadowy, krokwiowo – płatwiowy.

9. Opis i analiza stanu zachowania zabytku przed podjęciem prac konserwatorskich z określeniem przyczyn i zniszczeń

Głównym problemem obiektu jest zły stan zachowania poszycia dachowego.

Pokrycie nieszczelne, po opadach widoczne zalania. Na powierzchni strzechy liczne mchy. Konstrukcja więźby dachowej w stanie dostatecznym, brak śladów aktywnych żerowisk ksylofagów oraz rozkładu drewna w wyniku porażenia grzybem domowym, miejscami widoczne ślady pleśni oraz okresowe zalania wodami opadowymi w wyniku nieszczelności poszycia słomianego. Ostatnie prace konserwatorskie miały miejsce we wrześniu 2012 r.

10. Program prac konserwatorskich

- Demontaż zdegradowanego poszycia słomianego dachu ;
- Demontaż kalenicy;
- Zabezpieczenie przed deszczem osłoną z materiałów wodoodpornych konstrukcji drewnianej oraz wnętrza budynku odsłoniętego w czasie prac ;
- Sprawdzenie stanu drewnianych elementów konstrukcji dachu, wymiana zniszczonych części;
- Oczyszczenie i odkurzenie drewna;
- Osuszenie zawilgoconych elementów drewnianych;
- Impregnacja starych elementów konstrukcji dachowej preparatem biobójczym i ogniochronnym całej konstrukcji dachowej; Zabieg należy przeprowadzić na całej dostępnej powierzchni drewna, szczególną uwagę zwrócić na obszary trudnodostępne oparcia belek, połączeń ciesielskich, ewentualnych ognisk rozkładu;

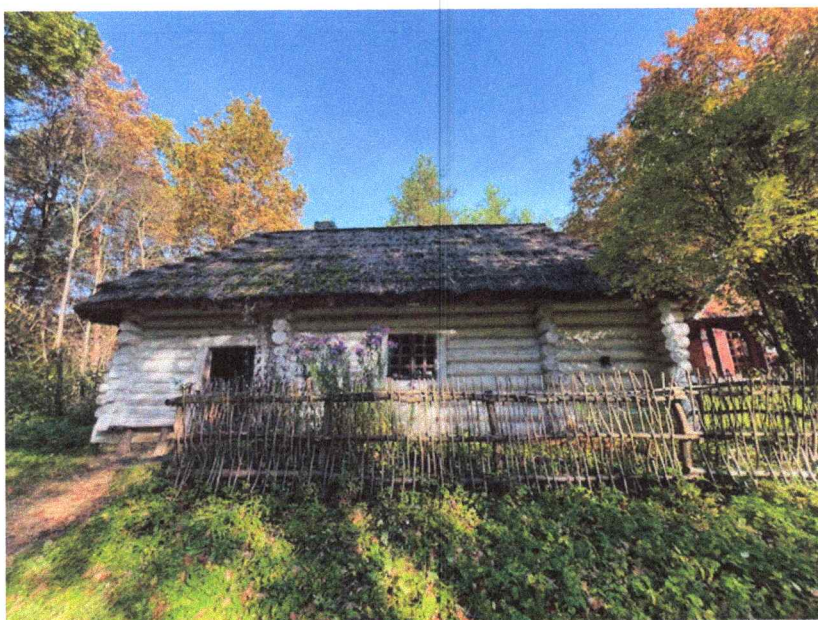
- Wykonanie nowego poszycia dachowego ze słomy żytniej , na gładko (mocowanie do łąt kłosem do dołu). Słoma powinna być wiązana w małe snopki długości ok. 1 m, snopki należy wiązać powróstem, powinny być rozdzielone i przekręcone o 360 stopni, tak aby otrzymać „wykrętek”, czyli dwa połączony snopki. Grubość przykrycia około 40 cm;
- Montaż kalenicy;
- Uporządkowanie terenu po zakończeniu prac oraz utylizacja starego poszycia dachu oraz w razie wymiany zdegradowanych elementów drewnianych usuniętych z konstrukcji;

11.Zalecenia konserwatorskie dla właściciela lub posiadacza zabytku określające sposoby i metody sprawowania opieki nad zabytkiem

Należy bezwzględnie dokonywać okresowych przeglądów techniczno - konserwatorskim w celu utrzymania strzechy w stanie dobrym.

Zaleca się wykorzystanie preparatu Pyronova RC 8, przeznaczonego do uniepalniania słomy. Pyronova RC 8 to gotowa do użytku wodorozcieńczalna, biała dyspersja o słabym zapachu, oparta na składniku opóźniającym zapalność i dodatku odpornym na działanie wody. Po wyschnięciu nie przebarwia zabezpieczanej powierzchni i daje transparentną powłokę. Może być stosowana zarówno na starych, jak i na nowych dachach krytych słomą. Aktywność ogniochronna środka sprawia, że w wysokich temperaturach wytwarza się sadza węglowa zamiast palnych smół i gazów, która izoluje podłoże, chroniąc przed ciepłem i ogniem. Dla uzyskania optymalnej efektywności działania zabieg przy użyciu preparatu uniepalniającego należy powtarzać średnio co 5 lat, ponadto preparat ten przeciwdziała rozwojowi glonów, mchu i porostów na dachach.

W przypadku zauważenia zniszczonych fragmentów strzechy należy bezwzględnie wymienić wytypowane elementy bez konieczności kładzenia nowej strzechy

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
Pokrycie dachowe: Chałupa z Bronkowic
Sektor Świętokrzyski, Park Etnograficzny w Tokarni
Muzeum Wsi Kieleckiej

Świętokrzyski Wojewódzki
Konservator Zabytków w Kielcach

Krzysztof Myśliński
Krzysztof Myśliński

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
W KIELCACH

ul. Ignacego Paderewskiego 34 A
25-502 Kielce, tel. 41 330 18 00

Załącznik nr 2 do DECYZJI NR 606/H/2025
Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach

dnia 25.11.2025 r.

Znak 2N.A1B.5142.332.2025

AUTOR OPRACOWANIA:
dr Wioletta Brzezińska-Marjanowska
konservator-zabytkoznawca
nr dyplomu UMK 2631

październik, 2025

Kierownik
Działu Konserwacji Zbiorów
dr Wioletta Brzezińska-Marjanowska

[Signature]

1. Określenie zabytku

Chałupa z Bronkowic, Sektor Świętokrzyski

2. Określenie miejsca położenia

Chałupa usytuowana jest w Parku Etnograficznym w Tokarni w Sektorze Świętokrzyskim

3. Czas powstania i styl zabytku

Koniec XVIII w.

4. Określenie wymiarów zabytku

Powierzchnia dachu: 118 m²

5. Fotografie zabytku

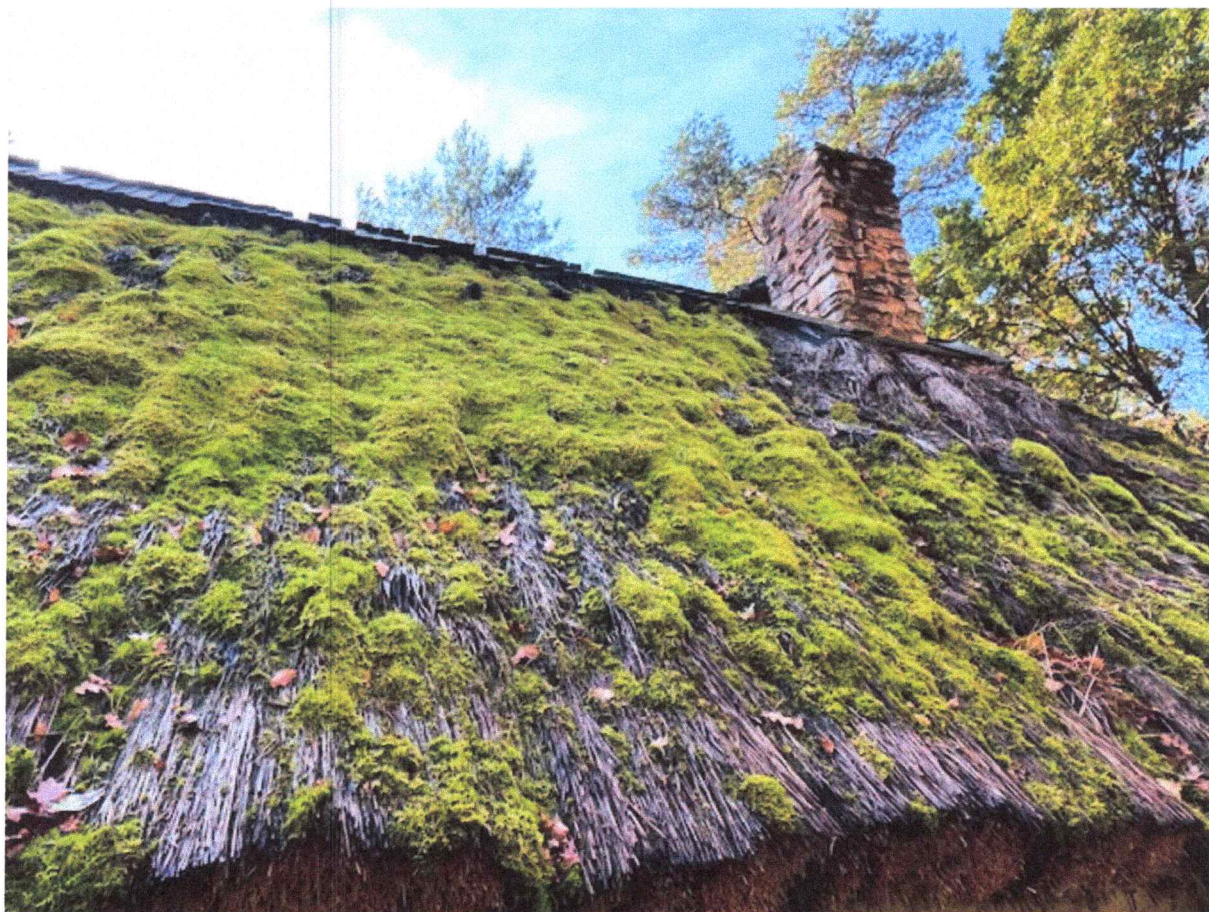
Fot.1 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.2 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.3 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.4 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.5 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.6 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

Fot.7 Chałupa z Bronkowic, widok strzechy, fot. 2025 r.

6. Opis inwentaryzacyjny

Obiekt wzniesiony na planie czworoboku kryty czterospadowym dachem o konstrukcji krokwiowo-płatwiowej. Dach posyty słomą na gładko.

7. Opracowanie historyczne

Chałupa wzniesiona została pod koniec XVIII wieku. Gospodarstwo posiadało wówczas 369 zagonów i należało do Kaspra Ciorocha. Poza chałupą w skład zagrody wchodziła stodoła. Chałupa reprezentuje powszechne na Kielecczyźnie jednotraktowe budownictwo z sienią usytuowaną od strony szczytowej.

8. Analiza technik i wykonania zabytku

Budynek na podmurówce kamiennej. Podwalina węglowana. Zrąb na zakładkę prostą jednostronną. Na zrąb wykorzystane zostały świerkowe okrągłaki. Przy budowie sieni pomocniczo zastosowano łątki. Elewacja południowa i wschodnia pierwotnie bielone. Otwory okienne w węgarach, obramowane listwami profilowanymi. Okno od strony południowej, dwuskrzydłowe czteropodziałowe. Okno od strony północnej – jednoskrzydłowe, czteropodziałowe, stałe.

Otwory drzwiowe. Otwór prowadzący do sieni ujęty w węgar i łątkę. Pozostałe otwory drzwiowe ujęte w węgary. Skrzydła drzwiowe szpungowe, zawieszone na zawiasach. Drzwi prowadzące do podwórza – biegunowe. Podłogi w pomieszczeniach: w izbie - deskowe, w sieni i komorze – polepy gliniane. Powąły wykonane z połowizn, niebielone. Dach czteropołaciowy, krokwiowo-płatwiowy usztywniany jętkami z płatwiami w pionie zrębu. Dach posyty słomą na gładko. Urządzenie ogniowe wzniesione z kamieni łączonych gliną, bielone.

9. Opis i analiza stanu zachowania zabytku przed podjęciem prac konserwatorskich z określeniem przyczyn i zniszczeń

Głównym problemem obiektu jest zły stan zachowania poszycia dachowego.

Pokrycie nieszczelne, po opadach widoczne zalania. Na powierzchni strzechy liczne mchy. Konstrukcja więźby dachowej w stanie dostatecznym, brak śladów aktywnych żerowisk ksylofagów oraz rozkładu drewna w wyniku porażenia grzybem domowym, miejscami widoczne ślady pleśni oraz okresowe zalania wodami opadowymi w wyniku nieszczelności poszycia słomianego. Ostatnie prace konserwatorskie miały miejsce w lutym 2012 r.

10. Program prac konserwatorskich

- Demontaż zdegradowanego poszycia słomianego dachu ;
- Demontaż kalenicy;
- Zabezpieczenie przed deszczem osłoną z materiałów wodoodpornych konstrukcji drewnianej oraz wnętrza budynku odsłoniętego w czasie prac ;
- Sprawdzenie stanu drewnianych elementów konstrukcji dachu, wymiana zniszczonych części;
- Oczyszczenie i odkurzenie drewna;

- Osuszenie zawilgoconych elementów drewnianych;
- Impregnacja starych elementów konstrukcji dachowej preparatem biobójczym i ogniochronnym całej konstrukcji dachowej; Zabieg należy przeprowadzić na całej dostępnej powierzchni drewna, szczególną uwagę zwrócić na obszary trudnodostępne oparcia belek, połączeń ciesielskich, ewentualnych ognisk rozkładu;
- Wykonanie nowego poszycia dachowego ze słomy żytniej , na gładko (mocowanie do łat kłosem do dołu w narożach schodkowo). Słoma powinna być wiązana w małe snopki długości ok. 1 m, snopki należy wiązać powróstem, powinny być rozdzielone i przekręcone o 360 stopni, tak aby otrzymać „wykrętek”, czyli dwa połączone snopki. Grubość przykrycia około 40 cm;
- Montaż kalenicy;
- Uporządkowanie terenu po zakończeniu prac oraz utylizacja starego poszycia dachu oraz w razie wymiany zdegradowanych elementów drewnianych usuniętych z konstrukcji;

11.Zalecenia konserwatorskie dla właściciela lub posiadacza zabytku określające sposoby i metody sprawowania opieki nad zabytkiem

Należy bezwzględnie dokonywać okresowych przeglądów techniczno - konserwatorskim w celu utrzymania strzechy w stanie dobrym.

Zaleca się wykorzystanie preparatu Pyronova RC 8, przeznaczonego do uniepalniania słomy. Pyronova RC 8 to gotowa do użytku wodorozcieńczalna, biała dyspersja o słabym zapachu, oparta na składniku opóźniającym zapalność i dodatku odpornym na działanie wody. Po wyschnięciu nie przebarwia zabezpieczanej powierzchni i daje transparentną powłokę. Może być stosowana zarówno na starych, jak i na nowych dachach krytych słomą. Aktywność ogniochronna środka sprawia, że w wysokich temperaturach wytwarza się sadza węglowa zamiast palnych smół i gazów, która izoluje podłoże, chroniąc przed ciepłem i ogniem. Dla uzyskania optymalnej efektywności działania zabieg przy użyciu preparatu uniepalniającego należy powtarzać średnio co 5 lat, ponadto preparat ten przeciwdziała rozwojowi glonów, mchu i porostów na dachach.

W przypadku zauważenia zniszczonych fragmentów strzechy należy bezwzględnie wymienić wytypowane elementy bez konieczności kładzenia nowej strzechy